

filmoteca

Mirant al cel

Eva Comas Arnal

Periodista i escriptora

@evacomasarnal

Un dels pitjors traumes col·lectius que la ciutat de Barcelona arrossega en la seva memòria va iniciar-se un dimecres, el 16 de març de 1938. Feia més d'un any que la capital catalana rebia ofensives aèries del bàndol feixista i dels seus aliats, però just aquell dimecres al capvespre l'aviació italiana va començar, per ordre expressa de Benito Mussolini (1883-1945), un atac molt més sever, una ofensiva sense precedents amb bombardeigs sobre la població civil cada dues o tres hores que tenia l'objectiu d'esgotar psicològicament els barcelonins. El terror que van causar tres dies seguits de sirenes d'avís, de bombes, d'edificis esfondrats i de prop d'un miler de morts es fa evident en els dietaris d'escriptors, periodistes i artistes de l'època, i també encara en la memòria d'alguns ciutadans que en aquell moment eren nens i adolescents. Tot i la importància cabdal dels bombardeigs aquest episodi històric no ha rebut, al meu entendre, prou atenció per part de cineastes, documentalistes i escriptors.

Per sort, el 2008, el director de cinema Jesús Garay (1949) va tenir

l'encert d'estrenar *Mirant al cel*, un film a mig camí entre la ficció i el documental que se centrava precisament en aquests fets. Produïda per Isona Passola (1953) i amb guió del mateix Garay i de Carlos Monte –Montecarlo–, la pel·lícula presenta la figura de Maria, una investigadora i documentalista italiana que moltes dècades després del conflicte bèl·lic, segueix la pista de Mario, un antic aviador italià que havia participat en els bombardeigs. *Mirant al cel* és una pel·lícula dins d'una altra pel·lícula, i és precisament aquest joc de nines russes el que permet que quedi perfectament justificada l'aparició en pantalla dels testimonis i especialistes del món real. Sens dubte, són aquests testimonis els que confereixen un gran valor al film. Garay va encertar en donar veu, entre d'altres, al cirurgià Moisès Broggi (1908-2012), que en aquella època, feia poc temps que treballava a l'Hospital Clínic de Barcelona, a Teodor Garriga (1909-2008), que feia de locutor a Ràdio Associació de Catalunya, a les Rambles mateix, o a l'escriptor Juan Goytisolo (1931-2017) que va perdre la mare en aquells fatídics fets. La pel·lícula té una factura visual impecable amb recursos visuals

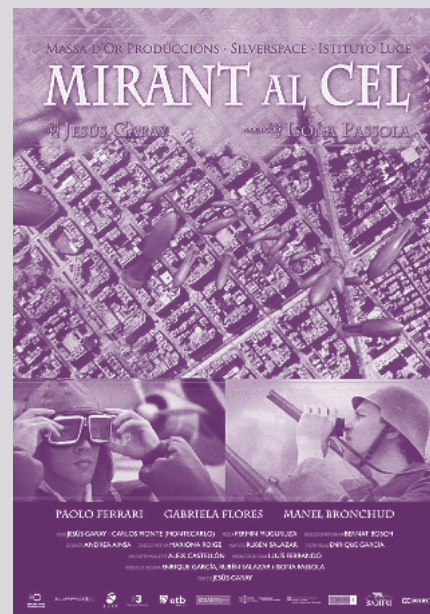
La pel·lícula té una factura visual impecable amb recursos visuals que li proporcionen una atmosfera i un to emocional calmat i inquietant alhora

que li proporcionen una atmosfera i un to emocional calmat i inquietant alhora, i tot embolicat per la música original de Fermín Muguruza (1963). El conjunt de tots aquests elements i un guió ben travat fan que l'espectador resti pendent de com acabarà la història.

«Memòria i veritat estan destinades a no trobar-se mai». Aquesta és una frase del film que ressona en la ment de la protagonista. De fet, la pel·lícula dona per bona una hipòtesi, que s'ha repetit una i mil vegades, però que no està provada del tot que sigui certa, on s'afirma que la més gran mortaldat d'aquells tres dies de bombardejos va ser causada per una bomba que el migdia del 17 de març va esclatar sobre un camió de trilita a prop del Coliseum de la Gran Via de Barcelona. Si bé és cert que hi ha testimonis que ho asseguren, també ho és que noms tan reputats com els del cirurgià Josep Trueta (1897-1977) o la filla i la vídua de Joan Crexells, així com alguns periodistes britànics de l'època ho han desmentit.

Una de les característiques de *Mirant al cel* és que no tracta la Guerra Civil

en general, sinó que es concentra en un aspecte concret i hi indaga al màxim, potser dotze anys més tard ha arribat el moment que algun cineasta o escriptor es concentri encara més i expliqui amb proves i testimonis un fragment dels fets que no està del tot aclarit: la gran explosió entre Balmes i Gran Via d'aquell dijous 17 de març quan faltaven pocs minuts per a les dues del migdia. ■

Mirant al cel

Jesús Garay

2008